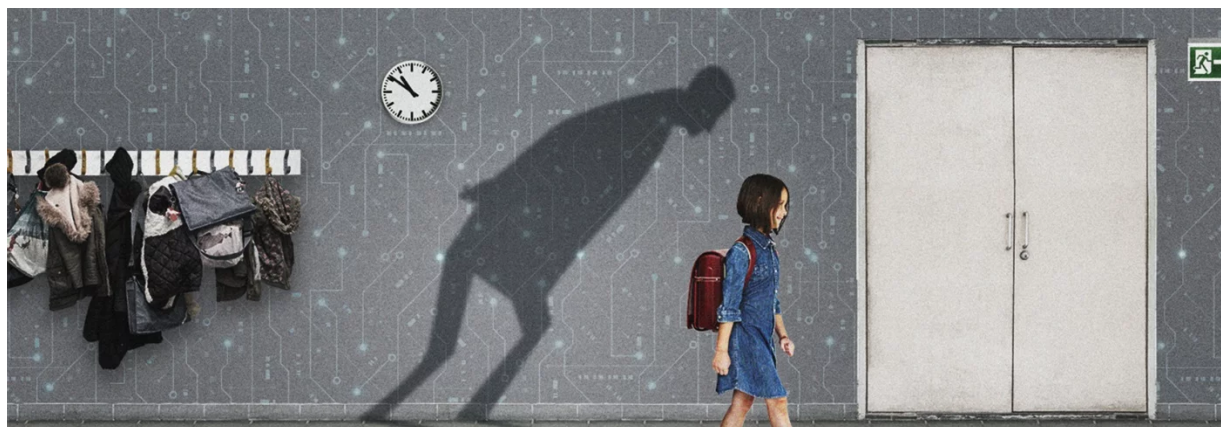

0

MENU

DE COMMERCIALISERING VAN ONS ONDERWIJS

HOE KWET

17 MAART 2018 10:00 · ⌚ 11 MIN

Hoe de digitale halsband van Magister de privacy van schoolkinderen nekt

DIEUWERTJE KUIJPERS

5 CONNECTIES ▾

14 BIJDRAGEN

Dankzij elektronische leerlingvolgsystemen als Magister kunnen ouders precies zien wat hun kinderen doen op school. Maar ze zijn niet de enigen: leraren, commerciële

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

proefwerk hoog genoeg is om mee thuis te komen. De klas uitgestuurd worden. Stiekem roken in het fietsenhok. Drank binnensmokkelen op het schoolfeest. De koffie-thermoskan van leraren volstoppen met knoflookpillen. Maandenlang synchroon ongesteld zijn met vriendinnen om onder gym uit te komen.

Het zijn vergrijpen die iedereen die ooit op een middelbare school heeft gezeten – of ze nu achttien zijn of eenentachtig – wel herkent. Maar er is één groot verschil: geen enkele puber hoeft tegenwoordig meer met samengeknepen billen thuis te komen en zich af te vragen of zijn of haar ouders op de hoogte zijn van het kattenkwaad.

Klas uitgestuurd? Slecht cijfer? Jezelf ziek gemeld? Dankzij leerlingvolgsystemen als Magister en SomToday onttrekt geen enkele misstap of grensverkenning zich meer aan het oog van de alziende ‘helikopterouder’. Via hun smartphone worden paps en mams bij onraad direct op de hoogte gesteld.

DIT STUK IN 1 MINUUT

Magister is met een marktaandeel van gemiddeld 75 procent bezig de markt van **leerlingvolgsystemen te monopoliseren**. Hiermee heeft het bedrijf de verantwoordelijkheid over **het veilige beheer van gevoelige persoonsgegevens van**

[LEES VERDER](#)

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

digitale mogelijkheden? Wat zijn de sociaal-psychologische effecten bij kinderen die opgroeien onder een continu toezicht van zowel school als ouders? Zelfs politiek Den Haag sprak er schande van: 'Ouders hoeven echt niet te weten of de leerling een keertje in het fietsenhok aan het zoenen is,' aldus D66-kamerlid Paul van Meenen.

Maar dat is niet het hele plaatje. Want wat gebeurt er achter de schermen allemaal met deze gegevens? waar worden ze bewaard, wie verdient er zijn geld mee en wie mag er nog meer bij? En hoe wordt de privacy van leerlingen bij dit soort systemen eigenlijk geregeld?

Met andere woorden: wie weet er nog meer dat je als leerling in het fietsenhok hebt zitten frunniken?

Datamonopolie

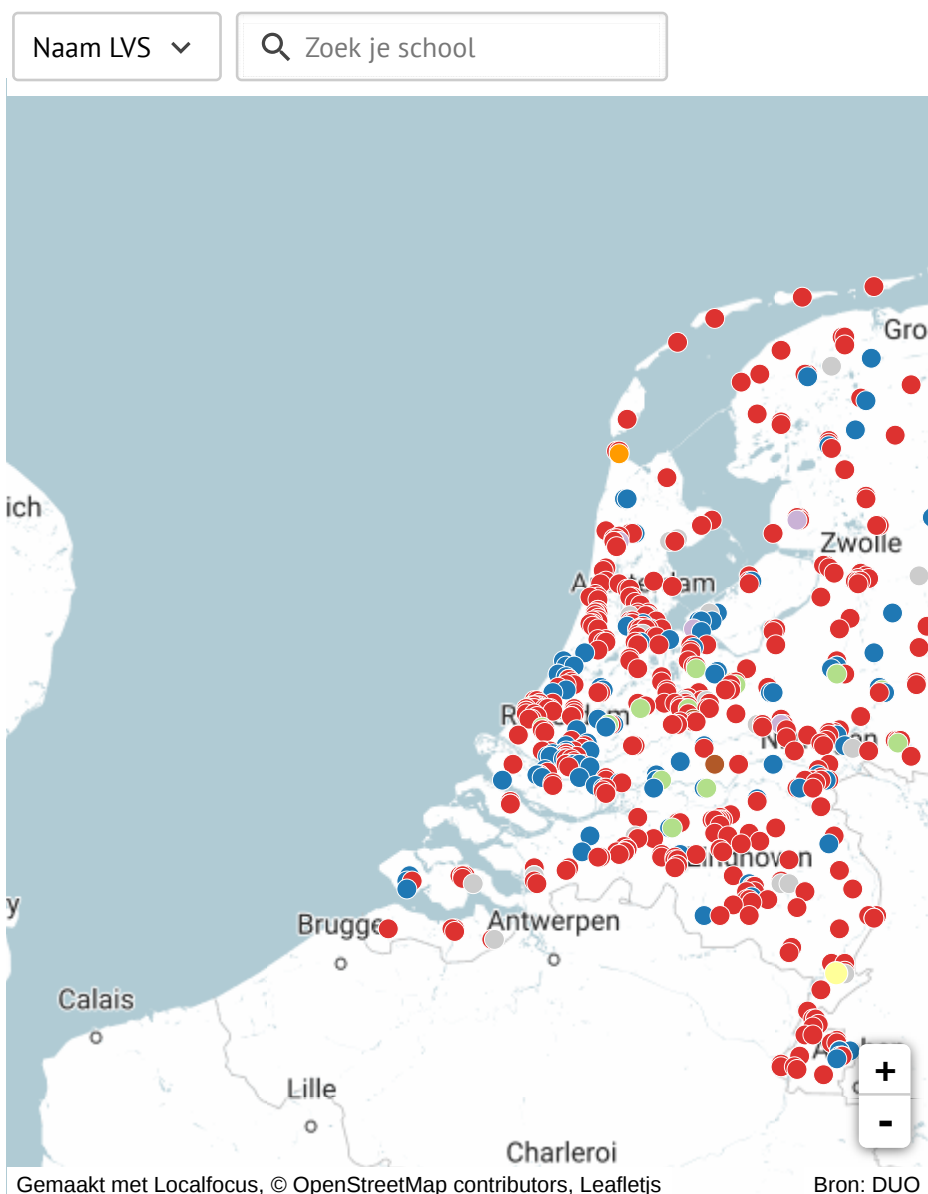
Gealfabetiseerde archiefkasten met CITO-uitdraaien en aantekeningen in doktershandschrift behoren allang tot het verleden: alle 653 middelbare scholen in Nederland maken voor hun administratie tegenwoordig gebruik van een digitaal 'leerlingvolgsysteem' (LVS). In zo'n systeem wordt naast de cognitieve ontwikkeling (in de vorm van CITO-scores) doorgaans ook de zogeheten sociaal-emotionele ontwikkeling bijgehouden. Ook relevante medische gegevens (zoals dyslexie) en absentie zijn in het systeem te vinden.

Op het eerste gezicht niets nieuws onder de zon: er wordt tenslotte ook van scholen verwacht dat zij meegaan met de tijd. Toch werpt het op grote schaal bijhouden van dit soort gegevens

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

voortgezet onderwijs in kaart gebracht welk leerlingvolgysteem zij gebruiken. Dat leverde het volgende kaartje op:

De markt voor dergelijke systemen wordt, zo blijkt, gedomineerd door twee aanbieders: Magister en SomToday. In de 25 onderwijsregio's die Nederland rijk is, hebben deze twee

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

verantwoordelijk voor het beheer van gevoelige persoonsgegevens van een aanzienlijk deel van de Nederlandse leerlingen in het voortgezet onderwijs.

DE MONOPOLIEMETER

Een manier om de mate van concurrentie (of juist het gebrek er aan) te meten is met behulp van de zogeheten *Herfindahl-index*. Deze index meet de concentratie in een bepaalde bedrijfstak

LEES VERDER

Magister is in handen de Iddink Groep: dit bedrijf is oorspronkelijk begonnen als leverancier voor schoolartikelen en is momenteel een van de marktleiders voor schoolboeken en digitaal lesmateriaal.

De Iddink Groep werd in 2014 overgenomen door de familie Fentener van Vlissingen, middels haar investeringsmoloch NPM Capital. De investeerders kondigden bij de overname aan zwaar in te zetten op 'digitale schoolomgevingen en innovatieve leeroplossingen in zowel bestaande als nieuwe markten.' Hieronder valt ook het programma Magister, waarvoor de Iddink Groep enkele jaren eerder 'tientallen miljoenen' neerlegde.

Het is lastig in kaart te brengen wat precies de kosten zijn van Magister voor een school en wat het gebruik gemiddeld per

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons cookiebeleid.

OK

jaarrekeningen van de Iddink Groep (waar Magister onder valt) en het grote marktaandeel van Magister zien dat het opkopen van het leerlingvolgsysteem een goede investering is geweest.

Toch kan er altijd nóg meer geld worden verdiend. Dezelfde leerlingen en ouders die gebruik maken van Magister, hebben immers misschien ook interesse in een ander product van

**Er kan altijd nóg
meer geld worden
verdiend**

de Iddink Groep: digitale leermiddelen. Want hoewel Magister samen met de Vereniging Scholen Voortgezet Onderwijs (VO-raad) een 'privacyconvenant' heeft getekend , waren de leveranciers van digitale leermiddelen wel zo pienter om 'educatieve onderwijsmiddelen die door gebruikers worden aangeschaft' buiten het convenant te laten vallen. Ook al stelt het convenant dat 'ketenpartijen nooit een aanbieding zullen doen op basis van leerresultaten' betekent dit niet dat er geen geld kan worden verdiend aan andere gegevens, zoals een database met emailadressen. Intussen is dat convenant recent geupdate , en Iddink hecht er aan om te zeggen dat het bedrijf zich daaraan heeft gecommitteerd.

Het gebruik van persoonsgegevens voor marketingactiviteiten wordt ook gedaan door aanbieders van (digitale) leermiddelen. Zo is op de website van schoolboekuitgever VanDijk te lezen: 'Als u een product of dienst bij VanDijk bestelt, kan VanDijk u per post, e-mail, sms of telefoon informeren over gelijke of vergelijkbare

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

mogelijk is dat Iddink leerlingen die Magister gebruiken (of hun ouders) rechtstreeks aanbiedingen doet. Iddink stelt dat ook niet te doen. Maar het bedrijf kan wel scholen op basis van de in Magister opgeslagen geaggregeerde data aanbiedingen doen. Het convenant sluit dat ook niet uit: daarin wordt wel degelijk gesteld dat het ook betrekking heeft 'over de uitwisseling en opslag via leerlingadministratiesystemen, leerlingvolgsystemen, elektronische leeromgevingen en de systemen die leermiddelen en toetsen beschikbaar stellen'.

Bij vragen over wat er verder met de gegevens kan gebeuren, verwijst Magister steevast naar de scholen en het privacyconvenant. Hierin is te lezen dat de gegevens geanonimiseerd worden gebruikt ter 'verbetering van het leerproces.' Dit is een brede formulering. Zo zouden gegevens uit Magister scholen kunnen helpen digitale leermiddelen die worden aangeboden door Iddink Groep te verbeteren. Nogmaals, het is niet gezegd dat dit daadwerkelijk gebeurt. Om zicht te krijgen in hoeverre er toestemming is verleend door scholen voor specifiek deze uitwisseling van gegevens, zouden we moeten kijken naar de bewerkingsovereenkomsten. Juist deze zijn niet openbaar. Magister benadrukt in een reactie dat zij altijd uitwisseling van gegevens op het gebied van marketingdoeleinden expliciet uitsluiten: 'op deze manier verzekeren wij scholen ervan dat wij de data alleen in beheer hebben, en er verder zelf niets mee doen'.

Wat moeten we ons voorstellen met het gebruik van data voor 'verbetering van het leerproces'? In een rapport van Kennisnet, de dienstverlener die is gericht op ICT en onderwijs, wordt gerant

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons cookiebeleid.

OK

succes. Onder deze factoren die kunnen worden meegewogen zitten ook gevoelige persoonsgegevens, zoals etniciteit en medische informatie.

HOE VER GAAN SCHOLEN MET PROFILEREN VAN LEERLINGEN?

Dat scholen maar wat graag van de mogelijkheden tot profileren gebruik maken, blijkt wel uit tientallen bedrijven dat gebruiksvriendelijke tools voor data-analyse verkoopt.

LEES VERDER

Amerikaanse pottenkijkers

Een deel van de scholen geeft aan het databeheer uit te hebben besteed aan de leverancier van het leerlingvolgsysteem. Dit betekent dat de data dus niet fysiek aanwezig is op de school zelf, maar in beheer is van Magister. Hoe gaat dit bedrijf met de gegevens om?

Via de inlogpagina van Magister is te zien dat de registratie van IP-adressen op naam staat van TegnoBase, een bedrijf dat valt onder de Iddink Group. De verbindingen lopen via het Amerikaanse bedrijf Akamai Technologies . Ethisch hacker Mischa van Geelen, die voor FTM de datastromen analyseerde, constateert: 'Magister lijkt gebruik te maken van het Akamai-

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons cookiebeleid.

OK

bedrijf benadrukt dat het onder Amerikaanse jurisdictie en handhaving valt en ‘verplicht kan zijn om persoonlijke data te delen, in zoverre dit valt onder een juridische verplichting’.

Een van deze ‘juridische verplichtingen’ is het inzien — door Amerikaanse inlichtingendiensten — van data die door Amerikaanse bedrijven (zoals Akamai) gaan. De data hoeft niet ‘fysiek’ aanwezig te zijn op een Amerikaanse server: ook een Amerikaans bedrijf dat gebruikt maakt van Europese servers (zoals Akamai) valt onder deze regeling . Desalniettemin stelt Magister dat de ‘centra zijn gevestigd in Europa, en deze vallen onder de Europese richtlijn’.

SOPHIE IN
'T VELD
(D66)

“We zijn afhankelijk van de Amerikaanse internetgiganten, aangezien Europese internetgiganten niet van de grond

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

verbindingen. Is het daarmee verborgen voor Amerikaanse veiligheidsdiensten? Van Geelen laat weten van niet: 'Om te kunnen beschermen tegen DDoS-aanvallen moeten ze sowieso meekijken met het dataverkeer. Dat de data versleuteld naar Akamai toe wordt gestuurd beschermt wel tegen het onderscheppen van data wanneer deze van A naar B gaat, maar betekent niet dat Akamai er vervolgens zelf verder niets mee kan doen. Als zij de opdracht krijgen van de Amerikaanse autoriteiten om een tap te plaatsen, dan hebben ze toegang tot de gegevens van leerlingen. Dus er is wel degelijk een risico. Of het ook daadwerkelijk gebeurt is een tweede, maar het feit dat dit überhaupt mogelijk is, is wat mij betreft principiële reden tot zorg: klokkenluider Edward Snowden heeft ons al laten zien waar Amerikaanse inlichtingendiensten zoals de NSA allemaal toe in staat zijn.'

Het is dus, kortom, mogelijk dat de persoonlijk gegevens van Nederlandse leerlingen getapt worden door Amerikaanse veiligheidsdiensten, mits de Amerikaanse autoriteiten daar een reden toe zien. Volgens IT-jurist en partner bij juridisch adviesbureau ICTRecht Arnoud Engelfriet is de kans dat dit ook daadwerkelijk gebeurt echter klein. Akamai slaat zelf immers niets op, zo stelt Engelfriet: 'Live meekijken met dergelijke hoeveelheden dataverkeer is best intensief, dus ik denk niet dat het in de praktijk niet echt een risico is.'

Gemakzucht

D66-Europarlementariër Sophie in 't Veld maakt zich vanuit Brussel zorgen over de mogelijkheden die de Amerikaanse

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

gefragmenteerde Europese markt vol nationale barrières niet van de grond komen.’

Magister laat weten dat ‘gezien het enorme gebruikersverkeer [er] een grote partner nodig [is] om optimale bescherming tegen DDoS-aanvallen te

‘Het is puur gemakzucht’

bieden. Akamai biedt ons en honderden andere Europese bedrijven die capaciteit.’ Volgens Van Geelen is die aanname onjuist. Hij wijst op een andere verklarende factor: ‘Het is ook puur gemakzucht. Er zijn in Nederland voldoende organisaties die dit ook voor je kunnen regelen. Maar Amerikaanse bedrijven zoals Akamai bieden een kant en klaar pakket aan, zodat je er zelf niet over na hoeft te denken. Terwijl je als beheerder van zoveel gevoelige gegevens die verantwoordelijkheid — om verder te kijken dan je neus lang is — wat mij betreft wel hebt.’

De juiste vinkjes

Dan is er nog een ander potentieel gevaar voor de privacy van leerlingen: om te kijken hoeveel verkeer er plaatsvindt op de website maakt Magister gebruik van Google Analytics. Hoewel de privacyinstellingen (zoals afschermen van het IP-adres) onder de motorkap zijn aangevinkt, betekent dat niet dat Magister dit zomaar op deze manier mag doen.

IT-jurist Engelfriet wijst erop dat Google Analytics hier door Magister wordt ingezet als een verwerker: ‘Magister is een verwerker van de scholen. Google is dan een sub-verwerker. Het

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

Magister, en niet apart per school. De datastromen zijn niet gescheiden, terwijl dit juridisch wel verplicht is. Magister overtreedt hiermee in feite dus de privacywetgeving.

Kortom: hoewel Magister ervoor heeft gezorgd dat bij de instellingen in Google Analytics de 'juiste vinkjes' in de privacysetting goed staan, is er niet nagedacht over de datastructuur. Hoe lopen de datastromen precies, en hoe worden deze in goede banen geleid zodat de privacy van leerlingen wordt gewaarborgd? De vragen zijn misschien wel gesteld, maar niet adequaat beantwoord. Dit blijkt uit zowel het laten lopen van de data via het Amerikaanse Akamai, als het niet per school scheiden van de data die wordt verkregen via Google Analytics.

Dit betekent overigens niet dat scholen zelf geen blaam treft. Deze zijn eigenaar van de data en dus verantwoordelijk voor het adequate beheer daarvan. Dat betekent dus ook dat ze moeten nadenken over de vraag wie welke databedrijven ze in zee gaan, en onder welke (privacy)voorwaarden.

Magister overtreedt hier in feite de privacywetgeving

Nieuwe regels, geen handhaving

De nieuwe Europese privacywetgeving moet de leerlingen beschermen tegen het gebruik van hun gegevens (voor profilering) buiten hun medeweten om. Het is echter het nog

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

van de toezichthouder, in dit geval de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Momenteel moet deze het echter doen met 110 FTE. Om de nieuwe privacywetgeving in goede banen te kunnen leiden, zijn maar liefst 3,5 keer zoveel personeelsleden nodig (185 tot 270 FTE). Hoewel dit naar schatting 20-30 miljoen euro per jaar extra zal gaan kosten, heeft het Kabinet Rutte-III er per 2019 slechts 7 miljoen voor gereserveerd.

Hoewel Magister wel heeft nagedacht over privacywaarborging, maakt het inzichtelijk dat bedrijven kijken op micro-niveau (staan overal de juiste vinkjes?) en soms het macro-niveau (hoe lopen de datastromen precies?) vergeten. Als consument – in dit geval scholen en ouders – is het lastig te reconstrueren welke bedrijven toegang hebben tot gevoelige informatie van leerlingen, laat staan wat ze er mee doen. In hoeverre je privacy is gewaarborgd hangt in de praktijk dus af hoe goed bedrijven deze regelen. Deze hebben hier niet altijd belang bij: aangezien zij geld kunnen verdienen met jouw gegevens, is het de vraag of zij de verleiding kunnen weerstaan. Zonder handhaving en toezicht wordt deze verleiding groter.

Het eindresultaat: leerlingen zitten gevangen tussen helikopterouders, bedrijven die marketing-brood zien in hun gegevens, scholen die zich als data-eigenaar niet verdiepen in waar de gegevens doorheen stromen, en een overheid die wel regels opstelt maar vervolgens geen middelen beschikbaar stelt om deze te handhaven.

Gerelateerde artikelen

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

Deel dit artikel, je vrienden lezen het dan gratis

Auteur: **Dieuwertje Kuijpers**

Geopolitiek junkie. Statistiek-pieler. Niet geïnteresseerd in politieke poppetjes, wel in mechanismes die deze voortbrengen.

Gevolgd door 1170 leden

VOLG DIEUWERTJE KUIJPERS

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

14 BIJDRAGEN

Ik wil bijdragen met

een vraag kennis of ervaring iets anders tip voor de redactie

PLAATS BIJDRAGE

Rob Post 2

OPTIES ▾

📅 17 maart 2018 10:47

nu het belangrijkste, wat kan een kind en/of ouder doen.
een andere school kiezen helpt niet

Draag bij

Wilco 8 4

OPTIES ▾

↳ [Rob Post](#) 📅 17 maart 2018 10:58

Als ouder je verantwoordelijkheid nemen en de app niet installeren.
Of misschien een collectieve actie en scholen of bedrijven voor de rechter
dwingen om de afspraken openbaar te maken en meteen afdwingen dat elke
leerling en ouder zelf tekent voor delen gegevens.
Wil als ouder echt niet alles weten.
Een kind moeten fouten kunnen maken.

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK

PLATFORM VOOR ONDERZOEKSJOURNALISTIEK

FTM

[OVER FTM EN MEER](#)

[VOORWAARDEN](#)

[VEELGESTELDE VRAGEN](#)

[WERKEN BIJ FTM](#)

[TIP DE REDACTIE](#)

[DONEER](#)

[ZAKELIJK ABONNEMENT](#)

[CADEAU](#)

Website door:

[=ronhrwls](#)

Hosting door:

[laxotel](#)

[evoswitch](#)

FTM maakt enkel gebruik van functionele cookies, waaronder ook cookies van derde partijen. Dit doen we om onze website te verbeteren. Meer weten? Lees ons [cookiebeleid](#).

OK